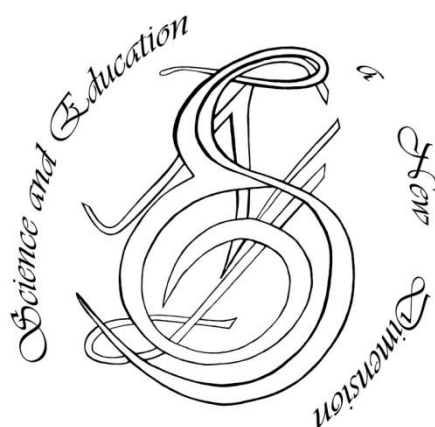

SCIENCE AND EDUCATION A NEW DIMENSION

PHILOLOGY

Филология

Процеси калькування в сучасній українській мові (на прикладах комп'ютерної лексики)

О. В. Гаврилова

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди, м. Харків, Україна
Corresponding author. E-mail: jelena8673@gmail.com

Paper received 30.01.18; Revised 04.02.18; Accepted for publication 05.02.18.

Анотація. Стаття присвячена дослідженню процесів калькування як одного з продуктивних способів формування комп'ютерної лексики сучасної української мови. У роботі розглянуто появу лінгвістичного терміну «калька», проаналізовано думки вчених на питання розмежування понять «калька» та «запозичення», з'ясовано структурні та семантичні види калькування, виокремлені основні типи кальок, що функціонують у лексиці, їх поділ на повні та часткові. У статті проілюстровані процеси калькування на прикладах термінів сучасної української комп'ютерної лексики.

Ключові слова: запозичення, калька, комп'ютерна лексика, терміни, словосполучення.

Кожна мова за час свого існування контактує з багатьма іншими мовними системами. Коли ж ідеться про термінологію, особливо технічну, то вона постійно балансує на межі різних мов. Наслідком таких процесів є запозичення, які, потрапляючи в певну мову, зазнають менших чи більших змін. Найбільш простим видом взаємодії мов є лексичні запозичення. Цей процес полягає в тому, що одна мова переймає з іншої готові матеріальні одиниці – слова, морфеми (з тими чи іншими змінами, зумовленими специфікою мови, що запозичує) та їх семантику (повністю або частково відповідно до умов запозичення). Відбувається копіювання іншомовного слова. Однак поряд з прямими запозиченнями широко поширені запозичення приховані, або перекладні, так звані кальки.

Актуальність теми визначається недостатньою вивченістю даного питання і зростаючим інтересом до лексики в області комп'ютерних технологій як вчених, так і пересічних людей.

Як лінгвістичний термін слово «калька» з'явилося на рубежі XIX–XX століть (від фр. *calque* – копія) і приписується одному із засновників женецької школи, швейцарському лінгвістові Шарлю Баллі, який вперше використав це поняття у своїй праці «Французька стилістика», опублікованій у 1909 році. Він писав: «Кальки – це слова та вирази, утворені механічно, шляхом буквального перекладу, за зразком виразів, перекладених з іноземної мови» [3, с. 69]. Існує декілька визначень терміну «калька». У Короткому тлумачному словнику лінгвістичних термінів: «калька» – це слово або вираз, створене питомими мовними засобами за зразком слів і виразів іншої мови» [7, с. 73].

Словник лінгвістичних термінів зазначає, що «калька — це слово (або окремих вираз), утворене шляхом копіювання того самого способу, яким воно було створене в іншій мові, тобто буквальный переклад морфологічних елементів слова (або виразу) із збереженням його структури й порядку розташування складових частин» [15, с. 77].

Думки вчених у дослідженні кальок розходяться. Одні вчені вважають кальки різновидом запозичень, другі – протиставляють кальки запозиченням, інші – ототожнюють їх з буквальним перекладом. Усі ці напрями беруть витоки з роботи Ш. Баллі. Аналізуючи спільні риси запозичення і калькування, Ш. Баллі зауважував: «Було б помилкою чітко розмежовувати

запозичення і кальки, вони викликані до життя однією і тією ж причиною і відіграють однакову роль у положенні словника» [3, с. 69]. Виходячи з цього зауваження, ряд дослідників ототожнює запозичення і кальки, називаючи їх своєрідним видом запозичення.

Відомий російський мовознавець Р. О. Будагов зазначає, що «Кальки – особливий вид запозичень. Зазвичай це слова, що формуються за зразком структури відповідних іноземних слів, але не запозичують їх матеріальної основи». Далі він пояснює, що «іноді зустрічаються не тільки структурні, а й смислові кальки, так як копіюватися можуть і структура і значення слова. Необхідно, однак, зауважити, що смислові кальки – явище порівняно рідке і майже зовсім не вивчене. Тому, коли говорять про кальки, мають на увазі перш за все структурні запозичення. Для того щоб з'явилася калька з однієї мови в іншу, повинна існувати потреба в поширенні тих понять, які за допомогою таких утворень передаються спочатку тільки в одній або небагатьох мовах. Термін калька – структурний збіг. Це перш за все структурне запозичення, але в самій структурі взаємодіють смислові та формальні елементи» [4, с. 137–138]. Цієї ж думки дотримується і О. С. Ахманова, вона визначає «кальку» як семантичне запозичення, запозичення шляхом буквального перекладу (зазвичай по частинах) слова або мовного звороту [2].

Російський лінгвіст Л. П. Крисін ототожнює кальки з семантичними запозиченнями: «ми можемо говорити ... про запозичення семантичне (поява в слові значення «під тиском» іншомовного зразка – калькування)» [11, с. 25].

Також співвідносить кальки із запозиченнями О. Б. Ткаченко, але називає їх прихованими запозиченнями: «Однак поряд з прямими запозиченнями вельми поширені запозичення приховані, або перекладні, які називають кальками. Міжмовні контакти, – вказує О. Б. Ткаченко, – ведуть до запозичення не тільки матеріальних особливостей. Під семантичним впливом мов, які впливають, виникають також численні і різноманітні семантичні запозичення (кальки) на різних рівнях мовної структури» [17].

Протилежну думку наводить Л. П. Єфремов. Він заявляє, що «кальки слід якомога рішучіше протиставити лексичним запозиченням» [6, с. 84]. На прикладах Л. П. Єфремов показує, що ні за способом виникнення (словотворення, переосмислення), ні в плані

вираження, ні щодо об'єкта калькування, лексичні кальки не можуть бути запозиченими словами. Він вважає, що кальковані одиниці займають проміжну позицію в лексичному складі мови. Л. П. Єфремов зазначає: «... поява в мові кальок, як і поява запозичень, дійсно свідчить про вплив іншої мови, адже у кальки, як і в запозиченого слова, є чужомовний попередник, однак це ще не дає підстав вважати калькування «непрямим» запозиченням» [6, с. 80]. Вчений пропонує розмежовувати власне запозичення і кальки як якісно різні явища: «Запозичені слова і кальки мають загальне тільки в одному відношенні: і у тих і у інших є іншомовні попередники. Однак слова іншомовного походження створюються із запозиченого матеріалу в результаті його фонетичної переробки і надання йому граматичної оформленості, в той час як в кальках немає нічого запозиченого і вони лише з мотиву появи пов'язані зі своїми прообразами». Обов'язковою умовою калькування автор вважає переклад словотвірної основи об'єкта, що калькується, тобто іншомовного слова, від якого був утворений об'єкт калькування, а переклад, згідно з його міркувань, це вже не є запозичення. Його повністю підтримує М. М. Шанський: «Сказане про словотворчі кальки свідчить, що цього роду слова, які виникають як передача чужого слова з його структурою, не є тим не менше запозиченими в прямому сенсі цього слова. Це створення російської мови з використанням російського лексико-словотвірного матеріалу. Передаючи будову іншомовного слова і, отже, будучи зобов'язаним появи в російській мові чужої мови, словотворчі кальки все ж являють собою нові слова російської мови» [20, с. 203].

О. О. Реформатський на ряді прикладів показує відмінності запозичення та калькування. Він говорить: «Часто відбувається паралельно запозичення і калькування, причому калька отримує більш широке значення, а запозичення більш вузьке, спеціальне» [13, с. 77].

Український мовознавець М. П. Кочерган дає наступне тлумачення терміна калькування: «Розрізняють матеріальні запозичення і калькування. ... Калькування — копіювання іншомовного слова за допомогою свого, незапозиченого матеріалу; поморфемний переклад іншомовного слова. За калькування переймаються лише значення іншомовного слова та його структура, але не його матеріальний експонент» [10, с. 230].

Інша група мовознавців іде від праці Ш. Баллі і ототожнює калькування з перекладом. Так, І. В. Арнольд пише: «Під буквальною запозиченнями розуміють випадки, коли слово запозичується цілком з дрібними фонетичними змінами, зумовленими відмінностями фонетичних систем двох мов. Це — самий простий і нетворчих вид запозичення. Від таких запозичень слід відрізняти випадки, коли терміни складені з іншомовних елементів, але з елементів (зазвичай латинських або грецьких), які в якості самостійних слів у тих мовах не існували, наприклад: «макроконтекст», «метатекст». До числа запозичень відносять також буквально переклади — кальки» [1, с. 90].

Д. С. Лотте також ототожнює калькування з перекладом і називає кальки перекладним запозиченням:

«Звісно ж не зайвим нагадати, що в перекладах (кальках) всі залучені елементи повинні бути взяті саме в тому значенні, яке вони вже мають; жоден новий для даної системи елемент не повинен залучатися, якщо вже є рівнозначний йому синонім» [12, с. 63].

У своїй роботі «Основи термінотворення. Семантичні та соціолінгвістичні аспекти» А. С. Д'яков, Т. Р. Кияк та З. Б. Куделько стверджують, що «Основним способом часткового запозичення є калькування, тобто буквальный переклад елементів слова з мови-продуцента на мову-реципієнт» [5, с. 110] та додають: «Одиничним випадком кальки можуть бути так звані словотворчі моделі, тобто точний переклад не складного слова, а цілого термінологічного словосполучення» [5, с. 131].

Не дивлячись на всі ці протиріччя, більшість дослідників розрізняють пряме запозичення та калькування. При прямому запозиченні як матеріальну форму (звукову або графічну), так і значення слова-прототипу беруть з чужої мови, а при калькуванні — тільки значення або семантичну структуру іншомовної лексичної одиниці. У цьому поділі на пряме запозичення та калькування беруться до уваги розмежування між рівнями структури мови, на яких відбуваються запозичення [12, с. 114, 115].

У сучасному мовознавстві при вивченні кальок особлива увага приділяється їх типології та різного виду класифікації. Так, О. О. Селіванова виокремлює словотвірні, семантичні, словотвірно-синтаксичні, синтаксичні, фразеологічні кальки. [14, с. 219]. А. П. Загнітко виділяє лексичні (структурно-семантичні, словотвірні, семантичні), фразеологічні та синтаксичні кальки [9, т. 2, с. 10]. М. М. Шанський, в свою чергу, пропонує поділяти лексичні кальки на два види: кальки словотворчі та кальки семантичні та надає пояснення «Словотворчі кальки — це такі матеріально споконвічні слова, які виникли в результаті перекладу іншомовних слів за складовими цих слів морфологічними частинами, в результаті засвоєння словотвірної структури чужих слів. Семантичні кальки — слова іншого характеру. Семантичними кальками слід вважати такі слова, в яких іншомовним за походженням елементом є якесь лексичне значення: саме слово за своїм звучанням, матеріальним складом і словотворчою структурою є споконвічним, одне ж з властивих йому значень зобов'язане іншомовному впливу, якомусь слову іншої мови. Отже, в даному випадку калькується вже семантика чужого слова» [17, с. 200-201].

Та незважаючи на різні погляди, мовознавці виокремлюють три основних типи кальок: 1) словотворчі, 2) семантичні, 3) фразеологічні. Така класифікація враховує основні мовні рівні та є найбільш розповсюдженою в сучасному мовознавстві, на її основі базуються деякі інші класифікації, які деталізують ті чи інші сторони калькування.

Як зазначає Л. П. Крисін, запозичена лексика є структурно неоднорідною і серед неї можна виділити три види слів: а) слова, які структурно співпадають з іншомовними прототипами, тобто слова, які графічно змінені і передані відповідними фонетичними засобами мови-рецептора без жодних структурних змін — слово у мові-рецепторі має те ж звучання, що і в мові-

джерелі; б) слова, які морфологічно оформлені засобами мови-рецептора; в) слова із частковою морфологічною субституцією (у більшості випадків субститується афіксальна частина або другий елемент складного слова) [11, с. 44].

Крім того, мовознавці (М. М. Шанський, Д. С. Лотте, Т. Р. Кияк, А. С. Д'яков, М. П. Кочерган, О. О. Селіванова та інші) пропонують поділяти кальки на повні та часткові (або напівкальки). А. С. Д'яков, Т. Р. Кияк, З. Б. Куделько дають наступне і на наш погляд найбільш вдале тлумачення: «Повна калька — послідовний дослівний переклад у мові-реципієнті всіх елементів слова з мови-продуцента. Часткова калька — переклад у мові-реципієнті не всіх елементів слова, що надійшло з мови-продуцента» [5, с. 110]. М. М. Шанський називає часткові кальки напівкальками та пояснює: «Напівкальки — це слова, що складаються переважно з свого власного матеріалу, а частиною з матеріалу іншомовного, слова, які за словотворчою структурою також точно відповідають аналогічним словам мови-джерела, з якого йде запозичення» [17, с. 202]. Не дивлячись на деякі розбіжності у визначеннях, всі мовознавці погоджуються, що частковими кальками (або напівкальками) можна назвати слова, в яких одна частина запозичена, а інша калькується.

Слід зауважити, що калькування належить до недостатньо вивчених аспектів сучасної лінгвістики. До цього часу немає єдності у поглядах на саму природу калькування, не визначено місце кальок у словниковому складі мови, у системі мовознавчих дисциплін. Питання лексичного калькування аналізує Ю. О. Жлуктенко. Він зазначає, що калькування є характерним типом інтерференції для подальших етапів взаємодії мов, коли велика кількість членів колективу вже настільки добре засвоїла другу мову, що автоматично переносить її моделі на систему першої мови [8, с. 121, 122].

Л. П. Крисін вважає, що «... кальки важко виявити: неясні критерії, за якими те чи інше слово або словосполучення слід визнати результатом іншомовного впливу, а не продуктом процесів, що відбуваються в мові відповідно до її власних закономірностей розвитку». Далі він продовжує, що «при визначенні кальки важливо звернутися до позамовної дійсності: якщо саме даним словом або словосполученням позначається явище, яке прийшло до нас із-зовні, то можна з великою ймовірністю припустити, що і його найменування — або «матеріальна» іншомовна одиниця (тобто лексичне або фразеологічний запозичення), або калька» [11, с. 224-225].

В даний час в усьому світі приділяється велика увага розвитку мікропроцесорної та обчислювальної техніки. Поява все нових та нових розробок в області інформаційних технологій тягне за собою зародження величезної кількості нових термінів. За кількістю появи нових слів комп'ютерна термінологія сьогодні випереджає всі інші термінологічні системи. Користувачі комп'ютерної техніки, кількість яких з кожним роком постійно збільшується, перейшли від використання досить примітивних пристроїв і технологій до більш сучасних і складних. Внаслідок цього змінюється і словниковий запас користувачів комп'ютерів.

Комп'ютерна лексика переживає період активного засвоєння її нових елементів. Завдяки стрімкому розвитку самих комп'ютерних технологій практично щотижня з'являються нові розробки та оновлення. І в умовах такої технологічної революції кожне нове явище в цій галузі має отримати свою назву. А так як майже всі вони (за рідкісним винятком) з'являються в США, то, природно, отримують найменування англійською мовою.

Шляхи і способи утворення комп'ютерної лексики вельми різноманітні. Але всі вони зводяться до того, щоб пристосувати англійське слово до нашої дійсності і зробити його придатним для постійного використання. Не завжди в українську комп'ютерну лексику потрапляють слова, запозичені з англійської мови. Дуже часто англійські терміни перекладаються на українську мову. У даній роботі приділяється увага саме калькованим термінам або напівкалька, тобто словам, які включають в себе переклад слова з використанням існуючих в українській мові стилістично нейтральних слів.

Розглянемо терміни комп'ютерної лексики. Їх можна поділити на повні та часткові. До повних можна віднести такі як: *accumulator* — накопичувач, *motherboard* — материнська плата, *control panel* — панель керування, *antivirus program* — антивірусна програма, *computer platform* — комп'ютерна платформа, *memory card* — карта пам'яті, *system unit* — системний блок, *audio adapter* — звукова плата, *installation* — установка, *page* — сторінка, *voice mail* — голосова пошта, *monitor* — монітор, *router* — маршрутизатор. Деякі з таких термінів (найчастіше іменники) утворюють словосполучення, які також калькуються. Наприклад, слово *mouse* — миша утворює наступні словосполучення: *two-button mouse* — двокнопкова миша, *optomechanical mouse* — оптомеханічна миша, *bus mouse* — шинна миша, *pen mouse* — миша-ручка *mouse pad* — килимок миші; зі словом *key* — ключ утворюються *database key* — ключ бази даних, *system key* — системний ключ, *protection key* — ключ захисту, *privacy key* — ключ секретності; *window* — вікно утворює *modal window* — модальне вікно, *inactive window* — неактивне вікно, *document window* — вікно документа, *help window* — вікно допомоги, *primary window* — первинне (основне) вікно, *moveable window* — пересувне вікно, *minimized window* — згорнуте вікно та інші. Від дієслова *to load* — завантажувати утворюються наступні слова та словосполучення: *loading* — завантаження, *reload* — перезавантажувати, *auto load* — автоматичне завантаження, *loader* — завантажувач, *initial program load* — початкове завантаження.

До часткових кальок (або напівкальок) доречно віднести слова та словосполучення, де з іншої мови перекладається лише частина слова або вислову, а інша частина залишається без перекладу. Наприклад: в терміні *стартова сторінка* (start page) слово «start» скальковане, а не перекладене українським синонімом «початковий»; у слові *гіперпосилання* (hyperlink) перша частина слова «hyper-» залишена без перекладу, а друга «link» — має переклад «посилання»; у словосполученні *сервер додатків* (application server) перша частина «application» перекладена як «додатки», а інша — «server» залишена без перекладу. Так само

жорсткий диск (hard disk), кеш-пам'ять (cache memory), буферна пам'ять (buffer memory), передача файлів (file transmission), архівний файл (archived file), магнітний диск (magnetic disk), аудіодані (audio data), аудіовізуальний документ (audio-visual document) та інші.

На наш погляд в групі напівкальок слід виділити підгрупу словосполучень, в якій окрім кальки є іноземні вкраплення, тобто аббревіатури, які входять до складу словосполучення та на письмі виражаються латинськими літерами і не перекладаються, а друга частина словосполучення перекладається стилістично нейтральним словом української мови, наприклад: *IP-адреса* (IP –address), *web-сторінка* (web-page), *WAN-порт* (WAN-port), *LAN-кабель* (LAN cable), *модель OSI* (OSI model), *Wi-Fi мережа* (Wi-Fi network).

Незважаючи на те, що нові запозичення з комп'ютерної сфери пов'язані з труднощами у сприйнятті пересічною людиною, комп'ютерна термінологія за порівняно короткий час входить до лексичної системи, засвоюється нею та починає активно вживатися, видозмінюватися та утворювати похідні.

Отже, можна дійти висновку, що калькування є досить продуктивним способом словотвору в сучасній

українській мові і відіграє значну роль у формуванні нових термінів, особливо в сфері комп'ютерних технологій. Так як комп'ютерна лексика є однією з самих рухливих, частин загальнонародної лексики, яка швидко поповнюється, відбувається двоякий процес: різке збільшення доступних тільки для фахівців особливих термінів, і в той же час інтенсивне проникнення спеціальної термінології в загальнолітературний мову, що викликає інтерес вчених і дає новий матеріал для подальшого вивчення.

Беручи до уваги зростаючу залежність суспільства від інформаційних технологій, а також стрімкий розвиток комп'ютерних мереж та інтернету, можна з упевненістю говорити про практичну значимість комп'ютерної термінології на сьогоднішній день. Разом з тим слід відзначити недостатню вивченість зазначеної області, оскільки сам термін «комп'ютерна термінологія» до сих пір чітко не визначений і не має строго зазначених меж. Існування самого поняття комп'ютерної термінології та відсутність точного його визначення вказує на актуальність досліджень в даному контексті, що грає принципово важливу роль в сучасній термінології.

ЛІТЕРАТУРА

1. Арнольд И.В. Основы научных исследований в лингвистике: Учеб. пособие. — М.: Высш. шк., 1991. — 140 с.
2. Ахманова О.С. Словарь лингвистических терминов. — М.: Сов. Энциклопедия, 1969. — 608 с.
3. Балли Ш. Французская стилистика / Ш. Балли. — М.: Изд-во Иностран. лит., 1961. — 394 с.
4. Будагов Р. А. Сравнительно-семасиологические исследования. Романские языки / Р.А. Будагов. — М.: МГУ, 1963. — 303 с.
5. Д'яков А.С. та ін. Основи термінотворення: Семант. та соціолінгвист. аспекти / Д'яков А.С., Кияк Т. Р., Куделько З. Б.— К.: Вид. дім «KM Academia», 2000,—218с.
6. Ефремов Л.П. Основы теории лексического калькирования. — Алма-Ата: КазГУ, 1974. — 191 с.
7. Єрмоленко С.Я. Українська мова. Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів / Єрмоленко С.Я., Бибик С.П., Тодор О.Г. / за ред. С.Я. Єрмоленко. — К.: Либідь, 2001. — 223 с.
8. Жлуктенко Ю.О. Мовні контакти. Проблеми інтерлінгвістики. — К.: Видавництво Київського університету, 1966. — 136 с.
9. Загнітко А.П. Словник сучасної лінгвістики: поняття і терміни: у 4 т. / А. П. Загнітко. — Донецьк: ДонНУ, 2012. — Т. 1. — 402 с.; Т. 2. — 350 с.; Т. 3. — 426 с.; Т. 4. — 388 с.
10. Кочерган М.П. Вступ до мовознавства: Підручник для студентів філологічних спеціальностей вищих навчальних закладів. — К.: Видавничий центр "Академія", 2001. — 368 с.
11. Крысин Л.П. Русское слово, свое и чужое. Исследования по современному русскому языку и социолингвистике. — М.: Языки славянской культуры, 2004. — 888 с. — (Studia philologica).
12. Лотте Д.С. Вопросы заимствования и упорядочения иноязычных терминов и терминологических элементов. — М.: Наука, 1982. — 149 с.
13. Реформатский А.А. Введение в языковедение / Под ред. В.А. Виноградова. — М.: Аспект Пресс, 1996. — 536 с.
14. Селіванова О. Лінгвістична енциклопедія / Олена Селіванова. — Полтава: Довкілля-К, 2011. — 844 с.
15. Словник лінгвістичних термінів. Загальна редакція С.В. Кротевич, Н.С. Родзевич Інститут мовознавства ім. О.О. Потебні АН УРСР. — Київ: Вид-во Академії наук Української РСР, 1957 — 236 с.
16. Ткаченко О.Б. Питання міжмовних контактів // Мовознавство. — 1971. — № 4. — С. 3 -15.
17. Шанский Н.М. Очерки по русскому словообразованию и лексикологии. — М.: Угпедгиз. — 1959. — 247 с.

ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

18. Інформатика. Комп'ютерна техніка. Комп'ютерні технології: Підручник. — К.: Каравела, 2003. — 464 с.
19. Новий російсько-українсько-англійський тлумачний словник з інформатики / Уклад. М.Д. Гінзбург, Л.І. Білоусова, І.М. Корніловська та ін. За ред. М.Д. Гінзбурга. Харків: Корвін, 2002. 656 с.

REFERENCES

1. Arnol'd I.V. Osnovy nauchnyh issledovanij v lingvistike: Ucheb. posobie. — M.: Vyssh. shk., 1991. — 140 s.
2. Ahmanova O.S. Slovar' lingvisticheskikh terminov. — M.: Sov. Enciklopediya, 1969. — 608 s.
3. Balli Sh. Francuzskaya stilistika / SH. Balli. — M.: Izd-vo Inostr. lit., 1961. — 394 s.
4. Budagov R. A. Sravnitel'no-semasiologicheskie issledovaniya. Romanskie yazyki / R.A. Budagov. — M.: MGU, 1963. — 303s.
5. D'iaikov A.S. ta in. Osnovy terminotvorennia: Semant. ta sotsiolingvist. aspekty / D'iaikov A.S., Kyiak T.P., Kudelko Z.B.— K.: Vyd. dim «KM Academia», 2000,—218s.
6. Efremov L.P. Osnovy teorii leksicheskogo kal'kirovaniya. — Alma-Ata: KazGU, 1974. — 191 s.
7. Yermolenko S.Ia. Ukrainska mova. Korotkyi tлумachnyi slovnyk lnhvistychnykh terminiv / Yermolenko S.Ia.,

- Bybyk S.P., Todor O.H. / za red. S.Ia. Yermolenko. – K.: Lybid, 2001. – 223 s.
8. Zhluktenko Yu.O. Movni kontakty. Problemy interlinhivistyky. – K.: Vydavnytstvo Kyivskoho universytetu, 1966. – 136 s.
 9. Zahnitko A.P. Slovnyk suchasnoi linhivistyky: poniattia i terminy: u 4 t. / A.P. Zahnitko. – Donetsk: DonNU, 2012. – T. 1. – 402 s.; T. 2. – 350 s.; T. 3. – 426 s.; T. 4. – 388 s.
 10. Kocherhan M.P. Vstup do movoznavstva: Pidruchnyk dlia studentiv filolohichnykh spetsialnostei vyshchykh navchalnykh zakladiv. — K.: Vydavnychiy tsentr "Akademii", 2001. — 368 s.
 11. Krysin L.P. Russkoe slovo, svoe i chuzhoe. Issledovaniya po sovremennomu russkomu yazyku i sociolingvistike. – M.: YAzyki slavyanskoj kul'tury, 2004. — 888 s. — (Studia philologica).
 12. Lotte D.S. Voprosy zaimstvovaniya i uporyadocheniya inoyazychnykh terminov i terminoehlementov. – M.: Nauka, 1982. – 149 s.
 13. Reformatskij A.A. Vvedenie v yazykovedenie / Pod red. V.A. Vinogradova. – M.: Aspekt Press, 1996. – 536 s.
 14. Selivanova O. Linhvistychna entsyklopediia / Olena Selivanova. – Poltava: Dovkillia-K, 2011. – 844 s.
 15. Slovnyk linhvistychnykh terminiv. Zahalna redaktsiia Ye.V. Krotevych, N.S. Rodzevych Instytut movoznavstva im. O.O. Potebni AN URSR. – Kyiv: Vyd-vo Akademii nauk Ukrainsoi RSR, 1957 – 236 s.
 16. Tkachenko O.B. Pytanyia mizhmovnykh kontaktiv // Movoznavstvo. — 1971. — № 4. — S. 3 -15.
 17. Shanskij N.M. Ocherki po russkomu slovoobrazovaniyu i leksikologii. – M.: Ugpeditiz. – 1959. – 247 s.

REFERENCES: ILLUSTRATION MATERIAL

18. Informatyka. Kompiuterna tekhnika. Kompiuterni tekhnolohii: Pidruchnyk. – K.: Karavela, 2003. – 464 s.
19. Novyi rosiisko-ukrainsko-anhliiskyi tlumachnyi slovnyk z informatyky / Uklad. M.D. Hinzburh, L.I. Bilousova, I.M. Kornilovska ta in. Za red. M.D. Hinzburha. Kharkiv: Korvin, 2002. 656 s.

Processes of calquing in modern Ukrainian (on examples of computer lexis)

O. V. Gavrylova

Abstract. Article is devoted to the research of calquing processes as one of the productive ways of forming computer lexis of modern Ukrainian. In the work are considered the appearance of the linguistic term "calques", opinions of scientists on a question of differentiation of the concepts "calques" and "borrowing" are analyzed, it is found out structural and semantic types of calquing, the main types of the calques functioning in lexicon, their division on full and partial are allocated. In article processes of calquing on examples of terms of modern Ukrainian computer lexis are illustrated.

Keywords: borrowings, calques, computer lexis, terms, phrases.

Процессы калькирования в современном украинском языке (на примерах компьютерной лексики)

Е. В. Гаврилова

Аннотация. Статья посвящена исследованию процессов калькирования как одного из продуктивных способов формирования компьютерной лексики современного украинского языка. В работе рассмотрены появление лингвистического термина «калька», проанализированы мнения ученых о вопросе разграничения понятий «калька» и «заимствование», выяснено структурные и семантические виды калькирования, выделены основные типы калек, функционирующих в лексике, их разделение на полные и частичные. В статье проиллюстрированы процессы калькирования на примерах терминов современной украинской компьютерной лексики.

Ключевые слова: заимствования, калька, компьютерная лексика, термины, словосочетания.